

200 –

Nogle Bemærkninger,

i Anledning

af de

Opløb mod Jøderne,

som i nogle Lande har fundet Stæd.

Ved

P. D. Faber,

forhen Præst paa Jungshoved.

Kjøbenhavn, 1820.

Trykt hos C. A. Bording.

Et Fragment?

De Uordener, som Ildesindede have affstædkommet mod Jøderne i adskillige Handelsstæder i Tydskland, ja endog i nogle Kjøbstæder her i Landet, kunne vel ikke egentlig henføres til det, der kaldes Forfølgelser, hvilke meest ere opvakte for Religionens Skyld, eller rettere under Paaskud deraf, men ere dog af den Natur, at de ikke allene bør straffes som Forbrydelser mod den almene Sikkerhed, men endog som Forbrydelser mod den Regjering, der, under hvilkensomhelst Form, i den Stat, hvor Jøderne ere, bør erkjende det for Pligt, at sikkre disse for Overlast og Mishandling. Lovløs er den Fremfærd og indgribende i Øvrighedens Embede, om endog Jøderne ved slet Forhold havde fortjent Tugtelse.

Enhver Stat har Lovgivning og Domstole hvorved Ret kan bygges, og slig tøilesløs Adfærd

var den end blot Raadhed, maa hæves, og Spydstagen, hvori Selvtagen til Rette sidder, brydes.

At de som have begaaet disse Uordener, ikke have af Religionshad fornærmet Jøderne, synes tydeligt, thi deels er ikke til at formode denne Grund nogen Kjendsgjerning offentlig fremstillet, deels vise Tidernes Tegn ikke hen til saa høi Kristendoms Iver, at den til Intolerance kunde gaae over. *) Alligevel tør man ei heller antage, at en saadan Fremfærd er brugt, uden at jo de forskjellige Ophavsmænd til Uordenerne, og de, der have fulgt disse, maa have havt nogen af dem selv anseet gyldig Bevæggrund til Foretagendet. Thi saa kaade, letsindige og vilde, kan man ei ansee alle Udaadsmændene, at de uden al Eftertænken har grebet til Sligt, vel vidende om Handlingens Lovløshed, især da ved disse Uordener er sporet lagt Plan, og, hvis man bør kalde den saa, en mindre udædisk Adfærd, end hvor Opløb gives, der ene har Vold og Plyndring til Formaal. I Almindelighed betragtet er det ligesom Opløbsmændene ved allehaande Ringeagtelse og Fortrædigelse vilde vise Jøderne at de ønskede deres Bort-

*) Kun mod Kristne selv raser Mysticisme og Bigotterie, hvilke begynde at høre til Dagens Orden.

fjernelse. — Disse Udaadsmænd fordre af Staten at de selv skulde kunne vandre tryggeligen paa meest affides Veje og gjennem de tykkeste Skove; men ved deres Fremfærd har de villet berøve, og har virkelig berøvet, Medborgere, af Staten taalte eller tilladte, Borgere, Huusly, Ejendom og Legems Førlighed. Kan Nogen heraf bevise Kristendommens Iver?

I Tydskland, hvor forhen Alt kunde vorde trykt uden Censur, i Danmark, hvor Trykkefriheds Lovgivningen hjemler hver Mand Ret til paa høvisk Maade at fremsætte sin Mening om Alt, hvad der kan have Indflydelse paa Stat og Folk, er det særligen at undre over at man ei, istædenfor at bruge voldsomme Skridt, har med Grunde godtgjort for Staternes Styrere, at Føje havdes til Anke over Jødernes Udbredelse, eller Grund til at ønske at de bortfjernedes.

Hvi tie Landenes tænkende Mænd? Hvi tie de, der pleje at bære bjærve Raad til selve Danmarks Konning? Er Æmnet maaske ei vigtigt? Ei vigtigt for Stat og Folk? For Nutid og Fremtid? Er det maaske ei Tidens Fylde? Et Saar, hvori Kræft viser sig, kan vel itide ved

anvendte Midler, og brændende Jern helbredes. Ider den urørt om sig, visner Træet og uundgaaelig Død er dens Følge.

Hvi vover jeg at tale i denne Sag? Skulde jeg være hovmodig nok til at mene, at Naturen havde dannet min Stemme stærk nok til at trænge igjennem, eller tilføjet den Veltalenhed, saa at den med Behag kan høres? Drives jeg af Lyst til Vinding, Formue, Ære? Sikkerlig disse love ikke Tidernes Tegn. Mig tykkes snarere, at jeg arbeider mod Strømmen. Dog, er jeg end ikke den øvede Svømmer, der med kraftfuld Arm kan adsplitte den taarnehøje Bølge, vil jeg dog modigen kaste mig i Strømmen, for om muligt at naae hiin Aabred, paa hvis grønklædte Høje Kundskabens Træ frodigen trives i Oplysningens Solstraale. Formue! Ære! Manden, der har levet i et halvt Aarhundrede henrives ej af disse som Ynglingen. Fattig Mand kan dog efterlade sig flittig, vindskibelig og arbeidsom Børneflok, naar stundum riig Mand udslipper Forødere i Verden. Paa arvet Ære stoler ofte letsindig Søn, og glemmer at lægge Grund til sin egen der allene kan bygges ved Retsind, Mod og Duelighed. Derimod trænger Manden, der har gjen=

nemvandret Halvtredsindstyve Aar, mere til at rense sin Følelse og gjøre sin Samvittighed fri, paa det han med Hensyn til det, der ikke er jordisk, kan være bered til at møde for Evighedens Domstoel. Han trænger mere til i sine Børns Hjerter at berede sig et Minde, der i Manddoms Alderen opmuntrer dem til virksom Gavnelyst, indgyder dem Følelse for sand Borgerværd, og tryggelig fører dem gjennem Jordlivets Irgange, uden at de ledes vild af Mosernes Lygtemænd, der stedse gjøgle for dem for at drage dem længere bort fra Nationalfølelse og Fædrelandskjerlighed.

Først kommer det nu an paa af Oprørernes Mislyd at kunne udfinde den Tone, hvori de alle stemme sammen. Dette bliver neppe saa vanskeligt, som at anbringe denne Tone i — hvis Lignelsen ej er urigtig — en Stats Harmoni.

I de fleste Stater ere de fleste Næringsveje udenfor Agerdyrkningen inddeelte i Lauge. En Isenkræmmer, Hosekræmmer, Klædekræmmer, maa begynde, og det som Dreng, i flere Aar, dernæst som Svend i en bestemt eller ubestemt Tid. Han maa være indlemmet i et eller andet Bor-

gerligt Krigskorps, eller som Handlende forrette et eller andet Embede, hvilket er eller kaldes Borgerlig Tyngde. Foruden almindelig Næringsskat maa han svare særskilte Afgivter til sit Laug, ja stundum tage Actier i Fabrik, der ej giver Udbytte, hvorved de Penge, hvormed Næringsvej skal begyndes; ikke sjelden hensmelte, førend Fod kan sættes under eget Bord. Men ligeoverfor eller ved Siden boe Mosaitiske Handlende. Boderne ere fulde af alle Overdaadighedens Sindbilleder sammenbragte fra alle Verdens Hjørner. Disse Handlende har uden at være i Laugene, uden at have Borgerens Tyngder, uden maaske endog at være fødte i Landet, vidst at forskaffe sig Tilladelse til at handle, udbredt Credit, Mængde af forbudne, og derfor meest søgte Vare, ja som ikke altid ere fortoldede, og kunne, baade fordi de have større Afsætning, og afhænde flere Vare end det er tilladt enkelt Laug at handle med, eller fordi de sidde for ringere Udgivter, undersælge andre Handlende.

At Mosaiterne i de Lande, hvor de med Gjæstfrihed modtoges og for det Meste nøde Friheder som Landenes egne Børn, vidste stedse at tilvende sig de Næringsveje, der ere magelige og

indbringende, er af Historien og Erfaring vitterligt. Agerdyrkere, strængt arbeidende Haandværksmænd, ville de ej være. Har end Nogle lært et saadant Handværk, de pleie det dog ikke, men enten forlade det gandske, eller forbinde dermed Kræmmerhaandtering, Skakkerie eller Vexelvæsen.

Naar Landets Kjøbstædborger i Fredstid øver sig i Vaaben og i Krigstid maa føre dem til Værn for Fødelandet, og Erhvervskilderne ej allene standse for ham, men han endog ved idelig Fraværelse maa forsømme hvad der til at aabne eller vedligeholde disse er nødvendigt, da er det just Mosaiten kan erhverve, fordi baade Tid, Frihed og Leilighed staae til hans Tjeneste, fordi Pligt mod Stat og Fødeland ej paalægger hans Vindelyst noget Baand, og fordi han kjender tilfulde, at Lykken er en Skjøge, der tilbyder sine Gunstbeviisninger til Alle og Enhver, undtagen til Fattige og Redelige.

Man har og anseet det som Grund til Misfornøielse mod Jøderne, at disse skulle have forværret Coursen, og benytte sig af alle Midler til at erholde Staters Pengevæsen saaledes, at

de derved kunde berige sig. Jøderne forsvares af Nogle, der ytttre, at selve Kristne og Staternes egne Borgere bidrage mere til Pengevæsenets Forfald. Ikke vil jeg heri afgjøre Noget, men blot bede, at Læseren vil henvende fordomsfrit Blik paa hvad der med Hensyn til Papirpenge og ædle Metaller er foregaaet og endnu foregaaer. Hvo opkjøbte og udførte af Landene myntet Sølv og Kobber? Hvormange Jøde-Familier leve ikke uden al anden Næringsvei end Omsætning af ædle Metaller og Papirpenge? Hvormange drive ikke slig Handel som den vigtigste, har de end ved Siden en anden, der blot bærer et Navn? Og findes ikke disse Familier at have erhvervet store Riigdomme ved den Haandtering, der hedde Agio, Rente, Disconto, eller hvilketsomhelst? Nu spørges: Hvorfra kommer al den Profit? Profit for En giver Tab for en Anden. For hvis Regning er Tabet? Er det Borgeres saa er det Statens. Er det Statens, saa er det Borgeres. Eller er virkelig ikke Agio, Ombytning af Metaller, Vexelsager, Statspapirer, Rente, Provision Disconto for Jøderne en Strøm, der bringer Mængde af Guldstøv? Og hvilken Aae udgjøres af Bække smaa, til hvilke hver Landets Beboer bærer sin Deel i Kar,

Spande eller Stripper? Ingen indvende, at det er en Guldflod, thi da svarer jeg strax: Hvad nytter en Guldflod i et Land naar ej et Guldkorn vorder til Deel for noget dets Barn? Ja endog naar dertil Flodens Vand plumres og vorder udrikkeligt?

Naar et Lands gamle Beboere, der i deres Barndom saa sjelden fik Øje paa en Jøde, at de, naar det hændte sig, bleve rædde for ham, naar de nu efterat de enten som Handlende i fremmed Land søge tilbage til Fødestavn, eller som Krigsmænd have mistet Arm og Fod, og begive sig til Fædrebo, eller som Sømænd have paa fraadende Bølge leget med Rædslernes Konge og nu drage i Havn for at hvile de trætte Lemmer eller forvinde Sygdom og Uhæld, naar disse nu see sig omringede paa Gade Torve og Børs af en aldeles ny Slægt, der som Skampioner opvoxte i fugtige Høst, en Slægt der hverken har Fædres Tro, Landsborgeres Hjerte og Kraft, eller Aasyn som deres Jævnfødninge, og denne Slægt lever lysteligt i herlige Palladser, som fordum Landets Adelsmænd ejede, og medens Landets egne Børn, Adel og Handelsmand, Sømand og Bonde tære Vand og Brød, mangle Erhvervs-

midler eller henvisne paa Straalejet i lave Hytte? Mon det de føle ikke er Uvillie? Og hvor langt boe Uvillie og Had fra hinanden i Menneskets Hjerte? Og ere de samme Aarsager forhaanden som i Egypten, i Spanien og i Polen, mon da Virkningen kan ventes anderledes?

Ere der Aarsager, hvorfor Jøderne i Kristnet Land formere sig stærkere end de Kristne Indbyggere? Jeg tør mene at der ere.

Erfaringen, som veiledes af Folketællingen, beviser Rigtigheden af den Sætning, at Jøderne formere sig langt stærkere end de Kristne Indbyggere. Hvis saa ej var, vilde Undersøgelsen svæve i Luftbygningernes Kreds.

Det er antaget som afgjort, at faa af Jøderne tjene som egentlige Tyende, ikke engang hos deres egne Troesforvandte. Derimod holde Jødiske Familier Kristne Tjenestefolk. Heraf følger, at den Deel af Jøderne, der i Forhold til de Kristne skulde udgjøre Tyendestanden, er ikkun liden. Fremsættes nu det som en arihtmetisk Opgave: at tvende Familier, nemlig en Jødisk og en Kristelig, have ligemange Børn;

men at af de Kristelige maa de fleste ud at tjene, og følgelig ikke indgaae i Ægteskab førend de ere 25 = 30 = 40 Aar gamle, da derimod Jøderne som ikke tjene, gribe allehaande Næringsveje, som ere tvangløse, og indlade sig i Ægteskaber meget tidlig f. Ex., i deres 20de Aar. Mon der kan beregnes et lige Antal Efterkommere af begge Familier? Eller hvormange Generationer udfordres til at Jødefamilien skal voxe til det Dobbelte mod den Kristne? Det synes virkelig ikke aldeles utydeligt at Jødernes Formerelse jo kan vorde saa stor, at der ej bliver Rum for de Kristne at udbrede sig, endskjøndt de ere langt ringere i Tal, men disse maa, jo mere Rummet indskrænkes, vedblive som Tyende at ernære sig.

Jøderne ernære sig ikke af de Haandværker, der give strængt Arbeide, ikke heller af saadant, der enten forkorter Menneskets almindelige Levealder, eller udsætter den for pludselig Afbrydelse. Deres Antal lider derfor ikke Formindskelse ved de Uhæld, som bortrykke saamange Haandværksmænd, eller lemlæste dem. Langt mindre forkortes Jødernes Levetid som Soldatens eller Søfolks. Al den Afgang som Kristne Familier herved lide, kjendes altsaa slet ikke af de Jødiske.

Saa tydeligen som disse Aarsager ligge for den Seendes Øje, saa sandsynlig kan og Statistikeren beregne Forskjællen i Formerelsen gjennem flere Slægtfølger.

Er saadan Formerelse af Jøderne gavnlig for nogen Stat? Og følgelig ønskelig?

For at kunne besvare dette Spørgsmaal er det nødvendigt at fremsætte og besvare et andet, nemlig dette: Er det Beboernes Mængde og enkelte Familiers Rigdom, der udgjør et Lands eller en Stats Rigdom og Styrke?

Statskyndige besvare det med, Nej. Derimod sige de, at Landets og Statens Rigdom beroer paa dets Samfund af arbeidsomme Mennesker og gode Borgere, samt paa enig Anvendelse af alle Kræfter til et Maal, Ligevægt i Handel*) og al mulig Uafhængighed af anden Stat. Er

*) Finder ikke Ligevægt i Handel Stæd, bliver snart en Stat skatskyldig til en anden. I Handelens Overvægt gjøre de ædle Metaller, saavidt de tilstrække, Forskjællen. Jo færre af disse, der blive tilbage i Landet, jo mere synker Metallernes Papirrepræsentativers Værd.

denne Grundsætning rigtig, saa er det og rigtigt, at Jøderne ikke som Jøder, kunne give nogen Stat Rigdom og Styrke, thi de have i deres Religion, der tillige er deres Statslov; og i deres Leveviis og Haandtering det, der aldeles modsætter sig Amalgamering med Landets Indbyggere, med hvilke de ikke vove Arbeide og Gods, end mindre Ære og Liv, for Landet. Fremstaae hvo som vil for at bevise af Verdens Historie, at Jøderne have viist Taknemmelighed mod de Stater, der optog dem; saa at de have vovet Gods og Liv for at rædde det Land, hvori de boede tryggelig. Derimod vil jeg fremvise et livagtigt Malerie, der fremstiller dem stedse fiskende i rørt Vand, endog fra Egypten af. Og staaer Moses, Maleriets Forfatter, ej til Troende, da henviser jeg til Jødernes egen Historieskriver, der synes troværdig at foremale os det. Om hvad der senere er tildraget sig i Spanien og Polen, vil der neppe blive noget at trættes.

Naar jeg taler om Jøder, da mener jeg dem der følge og overholde den Mosaiske Lovgivning og de Rabbinske Lærdomme og Fortolkninger. Ikke dem, der enten af Mangel paa Opdragelse eller af Uvidenhed og Dorskhed ej engang have

lært saameget, at de vide, hvis Kjød og Been de ere. Ej heller dem, der have lært for meget, i det de af Snuhed og for at fremme sin Egennytte i det Kristne Samfund, lade som de ere ikke nøjeseende og strænge nok i deres Religions Skikke og dens Væsen. Disse Indifferentister høre til Hverkenkjønnet, ere langt mindre at troe, og ringeagtes med lige Ret af den egentlige Jøde og af en Kristen.

Er det end videre en rigtig befundet Sætning, at Nationalkaracteer ikke kan søges i store Stæder, fordi de indeholde en Sammenstimling fra forskjællige Provindser og Indbyggere fra andre Lande, saa kan ikke heller slige Stæder være Sædet for Nationalfølelse. Ligesaalidt kan Nationalkaracteer og Nationalfølelse findes i et Land, hvis Indbyggere ere blandede med Jøder i noget Antal. Og jo større Antallet er, jo mindre baade de Egenskaber og Dyder, hvorved Nation og Stat vedligeholdes og Lands Lykke og Selvstændighed blomstrer.

Ikke miskjender jeg de Foranstaltninger, der ere trufne til Jøders Underviisning, til at opmuntre dem til at lære Haandværker og til at

holde dem til Arbeide. Men stiller jeg urettelig den gode Foranstaltnings Prognosticon, naar jeg siger, at faa Jøder — maaskee ikke en eneste udenfor Kjøbenhavn — driver noget Haandværk, men udlært deri, foretager sig alligevel at være bosat eller omvankende Kræmmer? Da jeg ikke er ubekjendt i mange af Landets mindre Kjøbstæder, maatte dog et eneste Exempel have viist sig for mig.

Ikke heller mistydes jeg, fordi jeg paatalet Jødernes Tilbøielighed til Handel, ret ligesom jeg vilde nægte at Jøderne jo kunde være redelige og brave Handelsmænd. Som blot Kjøber kan det jo være mig ligegyldigt, hvad enten Kristen eller Jøde er den, som sælger de Vare, jeg behøver, naar jeg af begge bliver eens behandlet, redelig og vel. Men en anden Sag er det, at undersøge, om de Jødiske Kræmmere efter Statsindretningen bør være det, de ere i Lande, hvor Laugsforhold og dermed forbundne Pligter og Rettigheder finde Stæd.

Heller ikke vil jeg mistydes, naar jeg drager tilside det Dække, som skjuler Aarsagerne og

Ophavsmændene til Danmarks Handelsunderballance og deraf flydende Pengeforfatning. Lægge Mærke til, hvo der lyster, om der i Baggrunden staae fleest Jøder eller Kristne, Landets Borgere eller Fremmede. Men seet har dog vist mange tilligemed mig, at de jødiske Handelsboder ere fulde af de Overdaadighedsvare, hvis Brug gjør Landet fattigt, idet at en heel Skibsladning Korn maa sælges for at betale et Stykke Tøj af det Slags, hvoraf hiin Schachs Datter havde Syv Skjørter paa, uden at kunne skjule sin Nøgenhed.

Ligesaavel har Mange været Øjevidner til, hvad der i flere Aar er foregaaet i Handelsvæsenet, saa at de selv kunne trøste sig til at dømme, hvo der har Ret, enten de Kristne eller Jøderne, naar de tilskrive hinanden Æren af at kunne indbringe i Landene de Vare, Regenterne have forbudet at indføres. Og deraf bliver idet Mindste klart, at de Jødiske Kræmmere — priviligerede eller upriviligerede — neppe kunne fritages for at have bidraget — meget? mere? eller meest? — til at Følgerne udebleve aldeles af Kronprindsen Frederiks saa inderlig velmeente, som i Landets Tranggrundede Opfordring til Tarvelighed;

en Fremgangsmaade han med faderlig Ømhed og Statsbestyrerens Sorg valgte istædenfor at han kunde udvirket Kongebud til, efter Forgjængeren Frederiks Exempel, at lade Politiebetjente afklippe paa offentlige Gade de forbudne Vare, som fandtes paa de Gaaende *). Jeg veed nok, man vil sige, at Kontrabandehandel ei kan forhindres i et Rige, som Danmark, der har saamange Øer og Søekyster. Samt end videre, at alle Kongebud vilde være unyttige, naar Indbyggerne i Landet ikke selv ville arbeide paa, at Lovbuddene kunne opfyldes, men derimod ideligen pønse paa, at Lovens Bogstav eller Aand kan undslippes. Vist nok er det, at det kun er de uvillige og onde, der trænge til Lovgivning; dog vil den sidste Indvending vel næsten aldeles indsluttes i den første. Og den troer jeg virkelig Statsbestyrelsen kan hæve ved anvendte passende, mildere eller strængere Midler.

---

*) Næsten maa man troe, at intet andet Middel gives til at formaae Damer og Modedukker til at klæde sig paa en Maade, som ikke drager speciel og almindelig Ødelæggelse med sig.

Neppe er det Uretfærdighed af Regenten, i et Land der er fattigt og som tillige har Handels Underballance, at forbyde Indførelse af Vare, som Landet selv i Overflødighed frembringer, f, E., Korn, og hvoraf blot nogle Faa indføre for at gjøre sig Fordeel ved Skibsfragt eller Tuskhandel, medens Jorddyrkerne ikke kunde afsætte deres Kornvare, eller maa afhænde dem til ringere Priser.

Ikke heller er det uretfærdigt at forbyde Indførelse af Vare, der kunne frembringes i Landet selv, endskjøndt de for nærværende Tid ikke avles i behørig Mængde, og hvilke Vare, idet de ere uundgaaelig nødvendigen, sysselsætte mange Hænder, der af Mangel paa Arbeide, ligge ørkesløse i Skjødet; f. E. Hør, og paa denne Maade gjøre Dyrkningen ubetinget nødvendig.

Langt mindre uretfærdigt vilde det være at forbyde Indførelsen af Overdaadighedsartikler, saasom Fløiel, Atlas, Silke, Gaze, Mousselin, Tyl, farvede og ufarvede Bomuldstøier, uægte Stene, Perler og al Flitterstads og Dingeldangel, som Modedukke og Stracjunker holde for at udgjøre deres Væsen, og hvilke Vare uden Tvivl

udgjøre det Beløb, der er Landets aarlige Deficit i Handelsballancen.

Spørgsmaalet bliver blot: Kan sligt Forbud overholdes? Og er det muligt at hindre Indsmugling af de forbudne Vare? Forbud kan virkelig overholdes ved virksomt Politie og hensigtsmæssigen anvendte Midler og Straffe. Og Indsmuglingen kan rimeligviis ogsaa forhindres, naar de Betjente,*) som Opsynet nærmest betroes, lønnes tilbørlig og agtes hæderlig. Men begge Dele, baade Forbud og Hindring af Ind=

*) Til at betrygge de danske Kyster mod Indsmugling af forbudne Vare anseer jeg det meest passende, at flere armerede Fartøier under Kongelige Søofficerers Befaling færdedes omkring Øer og Kyster, at disse Befalingsmænd vare berettigede til baade i aaben Sø og i Havne at undersøge ethvert Skibs Ladning; At hvis denne indeholdt større eller mindre Partier af forbudne Vare, da skulde Skib og Ladning være confiskeret til Fordeel for Opbringerne, og Skibsfolkene, især Skibsførerne, underkastes mere eller mindre Straf. Herved vilde indrettes en mobil Toldinspektion, der ikke allene formedelst Ærefølelsen hos en Stand, der udgjør Landets Hæderstand, men og formedelst de Opsynhavendes Ikkebestemmelse for Tid

førelse maa gaae Haand i Haand, thi hjelper det at forbyde Indførelse, naar Folk ustraffet kan gaae med de indsmuglede Vare eller upaaanket bruge dem? Og paa den anden Side synes det at være en Daarlighed, hvis Nogen med Risiko

---

og Stæd, synes ubestikkelig. At heraf vilde udspringe en Kilde til Søetatens Formerelse, da den for Danmark er saa vigtig, er tydeligt, som og til ikke unyttig Øvelse. Hvad derimod angaaer Bekostningen, da mener jeg, at deels kan nogle i Kjøbstæderne overflødige Betjente til Underopsyn ansættes, deels kan maaske Toldinspektørposterne i Søstæderne efterhaanden indgaae, naar det mobile Opsyn er indført, og deels endelig vilde det vist ikke medføre Tab for Statskassen hvis al Accise i Smaakjøbstæderne ophævedes, mod en Afgivt, lagt paa Kjøbstædbeboeren og Landmanden, med andre Skatter at udrede.

At jeg ikke har anført Kaffe, The, Tobak og andre slige Vare, hvoriblandt Engelsk Øl ikke bør glemmes, er fordi endeel af disse Vare ere blevne til en Nødvendighed for mange Mennesker. Øllet vil vel vore egne Bryggere snart holde borte. Derimod Modevare der idag opfindes og i Morgen afløses af andre maa være Dødsdom underkastede, og jeg kan ikke andet end ansee Napoleons Lovbud om deres Opbrændelse for hensigtsmæssig.

af Penge *) eller Frihed ville indsmugle hvad han dog ikke kan nyde Fordeel af.

For denne Afvigelse fra mit valgte Æmnes Behandling, maae jeg bede om Tilgivelse, siden den angik saavel de Kristne, som Jøderne. —

Saa ubilligt det vilde være mod Landets egne Børn, om man tillod Jøderne paa Kryds og Qvær at optage alle de Levevete, som hine kunne behøve til deres Ernærelse, eller hvortil de fra Barnsbeen, saa at sige, ere berettigede, saa uretfærdigt vilde man vel kalde det, om en Stats Regjering vilde hindre deres Formerelse? Kong Ptolomæus hører endnu ilde derfor. Eller vilde

*) Hvo der af de høiere Classer eller særdeles formuende vilde anvende Penge paa Overdaad, kan sikkert finde Leilighed til denne Anvendelse paa Kostbarheder af virkelig Værdi og fabriqverede i Landet. Herved vilde de høiere Stænder og de Rige føde en Luxus, der for Landet var gavnlig istædenfor den nu fordærvelige, og vorde den Fattiges sande Velgjørere, Landets virkelige Adel. Maaske kunde ogsaa mod Afgivt til Statskassen Tilladelse bevilges, saaledes som i England Puddertax m. V.

man, efter et valgt mildere, men det samme betydende Udtryk, tillade at der sættes Grændse for at de i Landet videre udbrede sig? Kan kun paa en vis opgivet Jordplet ernære sig og underholdes et vist Antal Beboere, indseer jeg ikke, hvorfor Landets gamle arbeidende stræbsomme Indbyggere og disses Afkom skulde indskrænkes, og de Fremmede, Jøderne, der mangle hine Egenskaber, uindskrænkede formere sig. Er det uretfærdigt at sige til dem? Vi toge venskabelig imod Eder, fødte Eder med Landets Fedme; Nu tære I paa dets Marv. Vi kunde ej længere give Eder Næring. Reiser nu bort igjen? Eller var det retfærdigere at sige til Landets Børn? Drager I bort, at her kan blive Rum til Fremmede, som Høflighed forbyder os at bortvise? Vilde dette ikke være ligesom man vilde udjage Bierne af deres Kube, at Gedehamser og Vandbier kunde æde Honningen?

Da Frederik den Store fandt at Udbredelsen af Jøderne var for stor, overveiede han først hvorledes de kunde bortfjernes uden at han gjorde sig skyldig i Uretfærdighed. Han bestemte at et vist Antal maatte blive i Landet, og antog som Regel, om jeg mindes ret, det Antal, der

1750 havde opholdt sig i de Preussiske Stater. Efterat denne kloge Statsstyrer har viist Veien til at forebygge Jødernes alt for store Udbredelse, tør jeg vel tilstaae, at jeg anseer dette Middel, som et af de første, der retfærdigen kan anvendes.

At det er en Selvfølge, at Tidsfrist bør gives, og at de, der drive Fabriker og Manufakturer, de, der ere Haandværksmænd, de, der ere fødte i Landet, bør have Fortrinsret til at blive i Landet, om de ønske det, er ogsaa ligesaa klart, som at denne Fremgangsmaade ligger inden for Retfærdigheds Enemærker.

De Jøder, der forblive i Landet, hvorledes skal med Dem forholdes?

At paalægge dem nogenslags Tvang for at formaae dem til at antage den Kristne Religion, anseer jeg ikke allene uretfærdigt mod Jøderne, men og til liden Baade for de Kristne. Thi hvad gavner det Samfundet at modtage Lemmer, der indgik deri blot fordi timelig Vinding og Egennytte lede dem, uden at disse Jødekristne af Overbeviisning om Jesu Religions Fortrinlighed ant

tage den, og uden at dens Morallov tillige ikke blev dem ligegyldig. Formeres de sande Gudsdyrkeres Tal ved Saadanne, som raabe idelig Herre, Herre, men hvis Hjerte er langt fra Herren?

I den Overbeviisning om at en og anden Jøde har ladet sig døbe, er indtraadt i Ægteskab med Kristne, og er blevet en god Fader for sin Familie og en arbeidsom Borger, bør der gives Jøderne Adgang til at kunne antage Kristi Religion; men jeg er af den Formening, at denne Antagelse hellere kun bør tilstædes Enkelte, end Alle uden Forskjæl. *)

De Jøder, der blive tilbage i Landet, bør have Tilladelse til at lære Haandværk og derved siden indlemmes i ordentlig Laug med de Kristne.

Derimod bør det ikke tillades dem at drive nogenslags Handel enten en Gros eller en

*) Bevæggrundene til at lade sig døbe, ere heel besynderlige. Man har Exempel paa, at et Jødefruentimmer lod sig døbe, for ikke med den Mosaiske Lov — som hun sagde — at være saa generet.

detail, med mindre de fra Drenge af ere oplærte og som saadanne have været i Laugene. Dog bør intet Laug tvinges til at indtage Jøder blandt sine Interessentere. *)

Ere de Fabrikantere og Manufakturister bør de selv have Frihed til at udsælge de Vare, de have ladet forarbeide, dog ingen andre Slags under nogen Forevending eller Betingelse, saaledes som seet er, at Jøder under Navn af Marchandisere have Boutiker, hvori foruden nogle brugte Møbler kan findes nye Vare fra de fineste Sabler til Pibekradsere, fra det fineste Netteldug til Sækkelærred, fra Golkondas Diamanter til Muslingskaller.

Om og hvorvidt det bør tillades Mosaiterne at være Mæglere mellem Mosaitiske Kjøbmænd, eller mellem Kristne og Mosaiter, eller

---

*) Efterat disse Bemærkninger vare sendte til Trykkeriet, er jeg bleven vidende om, at Kongen i Sverrig har nyligt give saadan Lov, samt endvidere tilføiet: At Jøderne ikke endda som Handlende maa nedsætte sig undtagen i de Byer, hvori de ere tilladte at opholde sig.

mellem Kristne, overlader jeg Handelskyndige at bedømme. Men selv vover jeg efter de gjorte Erfaringer og efter hvad forhen anført er at yttre: at det ej bør tillades Jøderne at drive Handel med Statspapirer og de til Omløb bestemte Myndter.

Af det Foregaaende er det endvidere klart, at de nuværende og tilkommende Mosaitiske Kræmmere og Haandværksmænd bør betale alle, af Næringsveie og Person hidrørende, Skatter Paalæg og Byrder lige med de Kristne. Men da der ere visse Byrder, som ikke vel kunne paalægges Jøderne, saasom at være Kirkeværgere, Fattigforstandere, Brandvæsens Bestyrere, Kjæmnere, Rodemestere og deslige, saa er det billigt, at de til Communen yde deres Contingent ved en for Fritagelse bestemt og aarlig erlagt Afgivt i Penge.

Har man antaget som afgjort at paa hvervede Tropper ej kan stoles til Landets Forsvar, saa vil det neppe kunne tænkes gavnligt for Staten, at Jøderne bruges til Krigstjeneste, endog om Sabbathloven tillod dem Marsch og Vaabenbrug. Det er derfor billigt, at Jøder-

ne for Fritagelse fra at tjene i Borgerkorps, der i Hovedstaden er egentlig militair Bæbning, men maaske for Eftertiden i Smaakjøbstæderne kunne overgaae til blot Politivagt, betale til Communen en fastsat Pengesum. I Henseende til Fritagelse for at tjene i Borgervæbningen, naar Jøderne i Kjøbstæderne ere bosatte, vil Erstatningen vorde let at bestemme. Derimod med Hensyn til den virkelige Militairtjeneste maa anden Fastsættelse finde Stæd. F. E. Udskrives af de Kristne af et vist givet Antal En Mand, da bør ogsaa En udskrives af et lige Antal Jøder, dog saaledes at istædenfor Naturalpræstation betales for hver Mand den Sum Penge, som en Rekrut betales med, naar en Bonde stiller En for sin Søn. Denne Priis bestemmes efter Indberetningen fra de forskjellige Krigssessioner, beregnes efter Middeltal, som Kapitelstaxt, og erlægges af Jødernes Forstandere, til hvilke det overlades, om de vil ligne Summen paa alle eller indfordre den hos de Velhavende allene: Hvorimod de bør være befriede for Paalæg af Beskyttelsesafgivt og alt andet, som vilkaarligt er. *)

*) Der fortælles, at en Fyrste, som hadede Jøderne, spurgte en anden om, hvorfor han vilde taale dem

Endelig bør det aldeles forbydes Jøderne at holde Kristne Tyende. Dette er allerede motiveret ved den korte Fremstilling af Jødernes Formerelse, men desuden synes denne Sammenblanding at kunne lede til moralsk Fordærvelse hos begge Klasser. Er det Grundsætning i den Jødiske Lovgivning at Tyende ansees som Træl eller at Jøde ej maa tjene, hvorledes bør det da tillades Jøder at have Tyende af det Folk, i hvis Land de modtoges, og at kunne opkaste sig til Herrer over dette Folk, ved hvis Penge de blive rige?

Efter saaledes ikke allene at have fremstillet, hvorledes Danmarks gamle tusindaarige Egetræ ved Kræftskade maa svækkes og gaae ud, har jeg tilladt mig at anvise nogle Lægemidler til Helbredelse eller i det mindste til at hindre at det ej videre griber om sig.

---

i sit Land. Denne spurgte da igjen om hiin havde Faar i sine Stater, og da det bejaedes, hvor ofte de klippedes? Svaret lød: De Spanske en Gang, men de andre to Gange. Ja saa, "vedblev den adspurgte," da klipper jeg Jøderne i mine Stater saa tidt jeg lyster.

Bliver jeg, som ugradueret Læge, beskyldt for enten at være Qvaksalver, eller derfor, at jeg bruger Hestekurer, jeg har dog ikke desmindre fremlagt min Recipe, hvoraf den langt kyndigere Læge maaske ved anden Mængning og rigtigere Sammensætning kan benytte sig for at skaffe det syge Træe friske Blade og forlænge dets Alder. *).

---

*) Det er fortalt: At der i et vist Fyrstendømme blev anordnet et og andet som syntes at indskrænke Jødernes Haandtering, over hvilket de besværede sig, og tillige, da de havde Landets rede Penge for en stor Deel i deres Magt, truede at de vilde aldeles forlade Landet. Dette blev endog forestillet Fyrsten som et Tilfælde der vilde drage Statens Ruin efter sig. Fyrsten derimod lod sig ei lede vild. Han lod kalde nogle af de rigeste Jøder, og tiltalede dem omtrent saaledes: Det er sagt mig, at I ønske at forlade mine Stater. Er det saa? De svarede: "Ja hvis de Indskrænkninger, som ere skedte, ikke naadigst hævedes." "Vel, sagde Fyrsten, min Sekretair skal strax udfærdige Eder Passerne. I kunne lade alle Eders Troesforvandte vide, at de skulle inden en vis Tid være ude af Landet; dog skal jeg lade Nogle underrette om, at de kunne blive, om de finde for Godt. Men da jeg har været Eders Fyrste,

Saaledes har jeg frimodig og kort fremsat mine Bemærkninger om den formeentlige Anledning til de Uroligheder, der har været opvakte mod Jøderne, og hvilke de selv sikkert havde kunnet afvende og for Fremtiden kunne forebygge. Ingen mene, at det, jeg har yttret, er tom Deklamation. Nej fra mit Hjertes Inderste, udgik hver min Yttring til min Pen. Gid blot paa denne lange Vej ikke maatte være tabt Saameget, at den ikke mere finder Adgang hos An-

---

bør jeg sørge for, at de Rige ikke lade de Fattige lide Nød, og disse altsaa vorde mit Land eller Nabostater til Byrde. De Rige have derfor ufortøvet at sammenskyde en saadan Sum, at de Fattige og de som sættes ud af Næringsvei kunne i Forhold til deres Familiers Størrelse erholde fra Et til Fem Tusinde Rigsdaler hver, for andenstæds at bosætte sig. Med Eder føre I bort det meste af Landets Guld og Sølv, men I tage dermed ogsaa Indvaanernes Overdaadighed. Men hvad I ikke kunne tage med Eder er mit Folks Arbeidssomhed, Kjærlighed til Fødeland og Troskab mod dets Fyrste."

At Fyrstens Omsorg for de fattige Jøder ikke var overflødig sees deraf, at baade Jøder og Kristne maa søge Almisse til de fattige Jøder i Lübeck, og andenstæds, som de Rige have forladt.

dre til Hjertet! Har jeg talet urettelig, vise maa man mig med Grunde til Rette. Saa vigtig Sag fortjener hver Tænkers Opmærksomhed, og frimodig skal jeg møde hver min Modstander, som maatte optage min kastede Handske. Kun tvende Betingelser troer jeg med Billighed at kunne begjære, nemlig: at Ingen træder ind i Skranken uden aabent Vesir, og at Ingen løfter Vaaben, uden han er sin Konge hengiven og inderlig elsker sit Fædreland.

Og Du, Dannerkongens ædle Skjold, der i Danmarks lykkelige Old med kraftfuld Haand slog Harpens gyldne Strænge! Du som, efter din Jævnings Ord, qvad saa det i Høieloft rungede, qvad liflig for Fyrste og Drot og Bonde, Ridder og Træl! Hvi borthænger Du din Harpe, omhyllet af Sørgeflor? Gak ud af din Hytte og anraab den Gud, der endnu lader sin Sol hver Morgen udbrede sine Straaler over Østerhavets speilklare Bølge, at han vil opholde dine Dage indtil du freidigen kan istemme din Svanesang: Vort gjenvundne Fædreland.

